

Wie is rijk? Wie is arm?

Patrick Develtere (hoofdredacteur)

HOE RIJK ZIJN WE?

België had in 2001 een nationaal inkomen of Bruto Nationaal Product (BNP) per capita van 25.525 US\$. Als je naar deze inkomensindicator (aangepast aan de koopkracht) kijkt, zie je dat ons land op de tiende plaats staat in de wereldranglijst. Alleen Luxemburg, de Verenigde Staten, Ierland, IJsland, Noorwegen, Denemarken, Zwitserland, Nederland en Oostenrijk (in die volgorde) doen het beter. Sierra Leone bengelt onderaan de lijst en moet het stellen met 470 US\$ per hoofd. Congo redt het met 680 US\$ per hoofd en Rwanda met 1.250 US\$.

EN ALS JE NIET ALLEEN HET GELD TELT?

Inderdaad, de Verenigde Naties (VN) hebben in de jaren negentig ingezien dat je met het BNP/capita niet veel of toch niet alles zegt over een land. Sindsdien hebben ze andere indicatoren ontwikkeld om de "graad van menselijke ontwikkeling" te meten. De *human development index* (HDI) voegt aan de (indicator van de) inkomensrijkdom twee dimensies toe: de levensverwachting en het opleidingsniveau. Zo krijg je een score van 0 (zèér slecht) tot 1 (zèér goed). België haalt in dit rapport 0,937. Daarmee staat ons land op de vijfde plaats, samen met de Verenigde Staten en Canada. Noorwegen, IJsland, Zweden, Australië en Nederland doen het nog iets beter.

Sierra Leone staat ook in dit rapport achteraan met een povere HDI van 0,275. Congo komt uit op 0,363; Rwanda op 0,422.

WORDT HET HIER OOK STEEDS BETER?

Als je de voorgaande indicatoren neemt, moet je ook besluiten dat we het steeds beter doen. Tussen 1980 en 1990 is ons inkomen per hoofd jaarlijks met 2% gestegen; tussen 1990 en 2000 jaarlijks met 1,7%. Ook onze HDI nam aanzienlijk toe. In 1980 stond hij op 0,857; in 1990 op 0,892. De Sierra Leoners zagen hun inkomen in de jaren negentig met 4,7% per jaar dalen. De Congolezen kwamen er nog benarder van af. De Rwandezen staan nog steeds waar ze in 1980 stonden.

HEBBERN WIJ DAN GEEN PROBLEEM VAN ARMOEDE?

Ook hiervoor kunnen we te rade bij de VN. Die berekenden dat 12,4% van onze bevolking in "menselijke armoede" leeft. Met de "menselijke armoede index" probeert men de focus te richten op de meest achtergestelde groep in de samenleving. Daarvoor kijkt men naar de kans die mensen hebben om niet ouder te worden dan zestig jaar, naar het aandeel van de bevolking dat functioneel analfabeet is, naar het aandeel dat langdurig werkloos is en naar de categorie die onder de armoedegrens leeft. België staat hier op de dertiende plaats en laat in de lijst van de rijke landen Australië, het Verenigd Koninkrijk, Ierland en de Verenigde Staten achter zich (alle 'sterke' economieën). Voor arme landen maakt men de berekening een beetje anders. Zo kijkt men onder andere naar de kans die je hebt om je veertigste verjaardag niet te halen en naar het ondergewicht bij kinderen.

Zo kan men besluiten dat 43% van de Congolezen en 45% van de Rwandezen in menselijke ellende leeft.

DAN WORDEN WE TOCH DUIDELIJK OOK GOED BESTUURD?

Nu gaan we langs bij de Wereldbank. Die hecht de laatste jaren bijzonder veel belang aan het goed bestuur in de landen die ze steunt (en die haar steunen). De Bank zelf baseert zich op studies van verschillende toonaangevende onderzoeksinstellingen. Voor de bestuurlijke kwaliteit kijkt men naar verschillende dimensies: de kwaliteit van de verantwoordingssystemen, de politieke stabiliteit, de effectiviteit van het beleid, de kwaliteit van de regelgeving, de rechtszekerheid en de controle op de corruptie. België scoort meer dan 80% op elk van deze 'vakken'. Het minst (81,6%) halen we voor onze politieke stabiliteit. Het meest krijgen we voor "effectiviteit van het beleid". Als we ons met de andere rijke landen vergelijken, doen we het alleen beter voor datzelfde vak en voor onze *accountability*. Onze noorderburen boeken op alle onderdelen meer dan 95%. Het is geen verrassing dat het beleid in Sierra Leone gewoonweg ondermaats is. Net zoals dat van Congo dat geen 5% haalt voor de diverse rubrieken. Rwanda doet het iets beter, maar haalt nergens 25%. Deze drie landen doen het trouwens aanzienlijk slechter dan de andere minst-ontwikkelde landen.

HOORDEN WE NIET DAT WE HIER ALLEMAAL "STINKEND RIJK" ZIJN?

De uitdrukking "stinkend rijk" verwijst naar de tijd dat de rijken in de kerk zelf werden begraven met alle aromatische gevolgen van dien. Maar we komen stilletjes aan ook bij een meer moderne invulling van dit begrip.

Als we kijken naar het afvalwater dat gezuiverd wordt voor we het lozen, hoeven we niet verwonderd te zijn dat onze waterwegen niet erg proper zijn. Het Europees Milieu Agentschap berekende dat slechts 38% van ons water gezuiverd is voor lozing. Daarmee komen we helemaal achteraan in de rij van de Europese lidstaten. Vlaanderen doet het, met 57% zuivering, wel een stuk beter.

Ook herinneren we ons dat we in Kyoto beloofd hebben om onze CO₂-emissies met 7% te laten dalen ten opzichte van 1990. Ondertussen is onze uitstoot met 7% gestegen. We bevinden ons dus op 14% van ons doel. Vlaanderen zelfs op bijna 20%. In Europa doet alleen Denemarken het slechter. We staan ook eenzaam op de laatste plaats in Europa als het gaat om het gebruik van hernieuwbare energie.

We vervuilen echter meer en meer met stijl. Ons huishoudelijk afval neemt nog toe. Maar we storten beduidend minder dan tien jaar geleden. In 1991 kwam 47% van ons afval op het stort. Nu nog amper 13%. Als alternatief composteren (van 6% naar 25%) en recycleren (van 9% naar 37%) we. Hiermee zijn we de koplopers van Europa.

ZIJN WE OOK NIET VRIJ GENEREUS?

Hangt ervan af hoe je het bekijkt. 0,43% van onze rijkdom (bruto nationaal inkomen) heeft onze overheid over voor ontwikkelingssamenwerking. De Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling (OESO) berekende dat we hiermee op de zesde plaats staan van haar 22 rijke lidstaten. Alleen Denemarken, Noorwegen, Zweden, Nederland en Luxemburg zijn vrijgeviger. We mogen natuurlijk niet vergeten dat we in de jaren zeventig al 0,7% beloofden.

Merkwaardig genoeg daalden de inspanningen voor ontwikkelingssamenwerking van de overheid in de jaren negentig, maar namen die van de burgers toe. Naar schatting verdubbelde de giften aan de niet-gouvernementele organisaties (NGO's) in diezelfde periode.

Ten slotte, in Sierra Leone overleeft men dank zij de ontwikkelingshulp. 45% van de inkomsten van dat land komt uit buitenlandse steun. Dat is 73 US\$ per persoon. Congo krijgt

veel minder: slechts 5% van zijn BNP komt van de buitenlandse hulp. Dat is 5 US\$ per persoon. De Rwandezers krijgen dan weer eens negen maal zoveel: 36 US\$ per persoon of 17% van het Rwandese BNP.

WAT MOETEN WE BESLUITEN?

Misschien met Seneca: "Het is niet hij die weinig heeft, maar hij die veel verlangt die arm is".